

مدرسه علمیه زینبیه سلام الله علیها شهرستان فارس

استان چهارمحال و بختیاری

عنوان:

بررسی آثار روانی نماز در رشد فکری کودکان ۸ تا ۱۲ سال

استاد راهنما: سرکار خانم کرمی

محقق: پروین فدائی

بهمکاری سرکار خانم خدادادی

سال تحصیلی ۹۷

چکیده

نهاد خانواده و عوامل موثر در تربیت از جمله مباحثی است که در آموزه های دینی مورد توجه جدی قرار گرفته است. یکی از عوامل مهم که کودک و نوجوان را در راستای این تربیت مهم دینی هدایت می نماید آموختن به موقع و صحیح خواندن نماز، از سوی والدین به کودک و نوجوان می باشد. مقاله حاضر که از لحاظ روش به صورت مروری از مقالات موجود تکمیل گردیده ابتدا به نقش خانواده در تربیت دینی (نماز) سپس به تاثیر نماز در کودکان و در نهایتاً به اصول آموزش نماز در کودکان پرداخته شده است.

کلیدواژه ها:

تاثیر، روانی، نماز، رشد، فکری، کودک.

مقدمه

از همان آغاز آفرینش آدمی، که روح پرستش در نهاد او جای گرفت، انسان خدا را جستجو کرد، سپس در حال پرستش و نماز خواندن، بیش تر پی به خدا برد. نماز به اندازه ای فضیلت دارد که حتی زمانی که پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) صاحب کوثر شد، برای تشکر و قدردانی از خداوند متعال، راهی را برای شکرگزاری از او طلبید خداوند فرمود: نخست نماز بخوان و بعد از آن قربانی کن و قربانی به مستمندان ده. وقتی خانواده با بینش زن و مرد مسلمان با توجه به مجموعه آیات قرآنی به ویژه آن چه در مورد روابط انسانی زن و مرد آمده است، تشکیل شد از چنان استواری و استحکام و ارزشی برخوردار است که رسول خدا در وصف آن فرمودند: "هیچ بنایی در اسلام نزد خداوند از تشکیل خانواده محبوبتر نیست". در واقع مهم ترین نهاد هم برای تربیت کودکان، خانواده است. تحقیقات انجام شده نشان می دهد که تربیت دینی توسط خانواده ها نقش اساسی در سلامت روان و سازگاری اجتماعی دارد. هم چنین پژوهش ها مؤید این مطلب است که مذهب می تواند خویشتن داری را که عنصر اساسی در تربیت است افزایش دهد و در این میان خانواده می تواند به عنوان اصلی ترین و اساسی ترین عنصر تربیت دینی تلقی شود. در جامعه اسلامی اجرای فرایض دینی از جمله نماز در فرآیند اجتماعی شدن مذهبی کودکان نقش عمده ای را ایفا می نماید. جامعه اسلامی بر اساس عقیده و ایدئولوژی استوار است که از روح مذهب سرچشمه گرفته است در حقیقت هدف از آفرینش انسان، عبادت خالق منان است و عبادت برخورداری از نیت و اندیشه خالصانه و موحدانه و حرکت به سوی خدا می باشد. هدف از عبادت نیز تربیت و رشد و کمال انسان است و هدف غایی در تربیت انسان که همه پیامبران الهی به آن مبعوث شده اند، رسیدن به فلاح است و بس. هدف از نگاشتن این تحقیق نحوه تربیت فرزندان به صورت دینی (نماز) توسط خانواده و مدرسه و همکاری متقابل آنها و در نهایت پیشگیری از آسیب های خانوادگی و اجتماعی است مقاله حاضر از بویسه کتب دینی، پایگاه های اینترنتی و مقالات داخلی نوشته شده است تا به سوالاتی از قبیل:

با مطرح کردن دو عنوان، نقش مثبت ارزش های دینی را در روان درمانی، ارتباط با دین را با بهداشت روانی و ضرورت به کارگیری موضوعات ارزشی و دین را در آموزش ها و درمانی های بالینی بیماران، به طور مشخص مورد تأیید قرار داده است. « آرام سازی » یکی از وسایل مورد استفاده برخی از روان درمان گرایان جدید در درمان بیماری های روانی است و انسان می تواند آن را از طریق تمرین بیاموزد.^۴

نماز تسلّابخش و آرامشگر دل‌های مضطرب و خسته و به ستوه آمده، و مایه ی صفای باطن و روشنی روان است.^۵

خواندن نماز، آن هم حداقل پنج بار در روز، می تواند بهترین برنامه ی تمرین آرام سازی و فراگیری آن باشد. معمولاً وقتی آدم کیفیت آرام سازی را یاد بگیرد، قادر می شود که خود را تشنجات عصبی ناشی از فشارها و گرفتاری های زندگی نجات دهد. حالت تمدد اعصاب و آرامش روانی حاصل از نماز، انسان را از اضطرابی که بیماران روانی، همواره از آن رنج می برند، می رهاند. چون این حالت ها معمولاً تا مدتی پس از نماز نیز در انسان باقی می ماند و ادامه می یابد. انسان گاهی در حالت تمدد اعصاب و آرامش روانی پس از نماز، با امور یا موارد اضطراب انگیزی رو به رو می شود و یا آن ها را به یاد می آورد. تکرار حدوث این موارد، با یادآوری آن ها در حالت تمدد و آرامش نفسانی پس از نماز، به خاموش شدن تدریجی اضطراب در انسان، منجر می شود، زیرا این امور یا موارد اضطراب تدریجاً به حالت آرامش روانی پس از نماز ارتباط می یابد و فرد هم تدریجاً از اضطراب و نگرانی ناشی از این امور یا موارد، رها می گردد .

^۴ واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، بانک جامع اطلاعات پزشکی، ۱۳۹۰، ص ۱۰۹۹۸ تا ۱۰۲۰۱

^۵ « سید علی خامنه ای، کلمات قصار، ناشر مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۰، ص ۲۳

شروع نماز در سنین کودکان ۸ تا ۱۲ سال

در باب عمل کودک، یک بحث در عبادات کودک است و یک بحث در معاملات او. عبادت طفل ممیز غیر بالغ در عین این که تکلیف ندارد و مکلف نیست صحیح است. می دانید در نماز جماعت این مسأله را طرح می کنند که نمازی که کودک می خواند، آیا نماز صوری و ظاهری و برای تأدیب و تربیت است که برای آینده آماده بشود یا نماز واقعی و صحیح است؟ اگر گفتیم نماز کودک، نماز تمرینی و صوری است و نماز واقعی نیست، پس در نماز جماعت که باید صفوف به یکدیگر متصل باشند، اگر میان دونفر بالغ یا میان امام و مأموم کودکی قرار بگیرد، نماز باطل است چون نماز او صورت نماز است نه واقعیت آن. اما اگر گفتیم که عمل کودک صحیح است و نماز او هم واقعا نماز است، یک کودک می تواند یک صف یا جزئی از یک صف را تشکیل بدهد. در باب عبادات تقریبا شبهه ای نیست که عمل کودک صحیح است.

انگیزه عبادت

در باب عبادت مسأله ای وجود دارد که حتما باید آن را ذکر کنیم و آن این است که ممکن است کسی بگوید که اتفاقا در ادیان و لاقول در اسلام که اکنون مورد بحث ماست، علیرغم این که دین و مذهب است و باید در آن، حس نیایش و پرستش تقویت شده و پرورش یافته باشد _ هیچ عنایتی به این حس نیست. آن عبادتی که در ادیان آمده است، به حس نیایش کاری ندارد، یا به طمع کار دارد که باید با آن مبارزه کرد، و یا به ترس کار دارد که با آن هم باید مبارزه کرد. عبادت در ادیان جز معامله چیزی نیست، زیرا ادیان افراد را وادار می کنند به عبادت،

برای بهشت یا برای فرار از جهنّم. حال اگر کسی بیاید نماز بخواند برای بهشت؛ بهشت یعنی چه؟ بهشت یعنی جایی که در آنجا انواع لذتها هست.^۶

تقویت بینش دینی و سیاسی

اعتقاد به حقایق با عظمتی چون آفریدگار جهان، پیامبران الهی و رستاخیز نوعی تعهد در فرزندان پدید می آورد و میزان مصونیت آنها را در برابر یورش فرهنگی بیگانگان افزایش می دهد. به عبارت دیگر خانواده ها با تقویت باورهای دینی و پی ریزی بینشی درست در فرزندان در زمینه مذهب و سیاست می توانند آنها را به سنگری نفوذ ناپذیر در برابر بمباران فرهنگی دشمن تبدیل نمایند و سود جویان غرب را ناکام و ناامید سازند. بی تردید، چنین ایمانی فرزندان را به جهت گیری صحیح رفتاری رهنمون می شود و از کج روی و ناهنجاریها باز می دارد.

دقت در برنامه های آموزش و پرورش کودکان

نوجوانان و جوانان کودکان با دلهای پاک و اندیشه های شفاف برای پذیرش پیامهای آموزشی و پرورشی از آمادگی ویژه ای برخوردارند به گونه ای که آثار پیامهای دریافت شده در روزگار خردسالی تا پایان زندگی در رفتار و کردار آنان باقی می ماند. باتوجه بدین حقیقت بزرگ، خانواده ها باید از فرصت طلایی خردسالی سود برند و به یاری هنر، ورزش و انواع سرگرمیها ارزشهای والای اسلامی را در ژرفای وجود فرزندان اسلام جای دهند. پیر راز دار امت، حضرت امام خمینی(قدس سره) در این باره هشدار می دهد که: «آنان استعمارگران چنانچه تجربه نشان داده، جز تباهی شما و اغفالتان از سرنوشت کشورتان و چاپیدن ذخایر شما و به بند استعمار و ننگ

^۶ حسین واعظی نژاد طهارت روح: عبادت و نماز در آثار شهید مطهری، ناشرستاد اقامه نماز: چاپ دوم و سوم: پاییز ۱۳۷۴، ص ۴۸

وابستگی کشیدنتان و مصرفی نمودن ملت و کشورتان به چیز دیگری فکر نمی کنند و می خواهند با این وسایل و امثال آن شما را عقب مانده و به اصطلاح نیمه وحشی نگه دارند.^۷

^۷ نقش خانواده در مقابل تهاجم فرهنگی، زهرا السادات قادری، ناشر: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، بیتا، ص ۲۰

فهرست منابع

*قرآن

*نهج البلاغه

- (۱) محمدابراهیم کفیل، راه های تکمیل نماز، نشر قائمیه، ۱۳۹۲
- (۲) یکصد و هشتاد پرسش ناصر مکارم شیرازی ناشر: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۹.
- (۳) آثار تربیتی نماز (راه های ایجاد گرایش به نماز در جوانان)، محمد زکی دوغان (حسینی) ناشر: ستاد اقامه نماز، ۱۳۸۸
- (۴) واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، بانک جامع اطلاعات پزشکی، ۱۳۹۰
- (۵) «سید علی خامنه ای، کلمات قصار، ناشر مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۰
- (۶) حسین واعظی نژاد طهارت روح: عبادت و نماز در آثار شهید مطهری، ناشر ستاد اقامه نماز: چاپ دوم و سوم: پاییز ۱۳۷۴
- (۷) نقش خانواده در مقابل تهاجم فرهنگی، زهرا السادات قادری، ناشر: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، بی تا